

Sin og *deres* med flertalsantecedenter i KorpusDK

KATRINE ROSENDAL EHLERS

ABSTRACT

Det danske possessive reflektiv *sin* (herunder *sit* og *sine*) har i mindst 800 år primært optrådt med entalsantecedenter og ikke flertalsantecedenter. Det hedder i moderne standarddansk at *Hun kørte hjem i sin bil*, men *Karen og Per kørte hjem i sin deres bil*. Langt overvejende bruges *deres* frem for *sin* når subjektsantecedenten er flertal. Det er dog ikke usædvanligt at høre eller læse *sin* brugt med flertalsantecedent i moderne dansk, også i mere formelle kontekster. I denne artikel undersøger jeg forekomsten af *sin* med flertalsantecedenter i KorpusDK. Jeg bygger min undersøgelse på en manuel gennemlæsning af ca. 55.000 sætninger fra korpusset og kan sige med sikkerhed at meget tæt på alle eksempler på *sin* med flertalsantecedent i KorpusDK er inkluderet i undersøgelsen. Undersøgelsen afdækker først og fremmest at *sin* faktisk optræder med flertalsantecedenter i det relativt formelle skriftsprogskorpus, omend det stadig er *deres* der er langt den hyppigst brugte form. Jeg har undersøgt hvorvidt eksemplerne på *sin* med flertalsantecedent optræder syntaktisk og semantisk som (i) reflektivt *deres*, som (ii) *sin* med entalsantecedent, eller som (iii) *sin* helt egen kategori. Brugen af *sin* med flertalsantecedent skiller sig ud blandt andet i forhold til animathed og distributivitet. Jeg konkluderer at *sin* med flertalsantecedent er en systematisk forekommende variant i korpusset og ikke 'bare' en kongruensfejl.

EMNEORD: possessive refleksiver; KorpusDK; animathed; numerus; distributivitet

1 *SIN* OG *DERES* PÅ DANSK

Dansk har ligesom de andre skandinaviske sprog, og i modsætning til f.eks. engelsk og tysk, et reflektivt possessivpronomen *sin* (med bøjningsformerne *sin*, *sit* og *sine*). For at undgå sammenblanding af det specifikke ord *sin* og kategorien *sin* (*sin*, *sit*, *sine*) bruger jeg termerne *s*-formen og *s*-formerne til at benævne kategorien *sin*, forstået som *sin* i alle tre bøjningsformer. Tilsvarende bruger jeg den ikke helt mundrette betegnelse ikke-*s*-formen til at benævne kategorien med de andre possessive tredjepersonspronomen, f.eks. *hendes* og *deres*.

De refleksive pronomener, som også bl.a. tæller *sig* og *sig selv*, har ikke selvstændig reference, men kræver en *antecedent* som de får deres betydning fra gennem koreference i en syntaktisk relation som kaldes c-kommando. C-kommando er et syntaktisk forhold mellem konstituenten i sætningen, hvor "[h]vis Y er en del af søsterkonstituenten til X, så vil X c-kommandere Y" (Vikner 2013).

- (1) a. [Johan]_{konstituent A} [henter sit barn]_{konstituent B}
 b. [[Johan]_{konstituent A} -s mor]_{konstituent C} [henter sit barn]_{konstituent B}

Umulig læsning af b: Det er Johan der henter sit barn.

Mulig læsning af b: Det er Johans mor der henter sit barn.

En antecedent skal både c-kommandere og være koferent med et reflektiv for at sætningen er grammatisk. Koreference i *sig selv* er ikke en tilstrækkelig beskrivelse af det forhold, som et reflektiv som *sin* skal have til sin antecedent. Dette illustrerer jeg ved eksempelparret i (1). I (1)a er de to markerede konstituent, *Johan* og *henter sit barn*, søsterkonstituenten. *Sit* indgår i søsterkonstituenten til *Johan* (*Johan* c-kommanderer *sit*) og kan derfor have *Johan* som sin antecedent, dvs. det er Johan der henter sit barn. I (1)b indgår *Johan* i den større konstituent *Johans mor*. Den konstituent der udgør *Johan*, kan nu ikke længere c-kommandere *sit*. Derved er *Johan* ikke længere en mulig antecedent for *sit* (men det er til gengæld *Johans mor* som netop c-kommanderer *sit*). Kombinationen af koreference og kravet om c-kommando kaldes også *binding* i den generative grammatiske tradition. Se Ehlers & Vikner (2017) og Vikner & Ehlers (2017) for en mere detaljeret gennemgang af kravene til det syntaktiske forhold mellem antecedent og reflektiv, og se f.eks. Chomsky (1981) for et hovedværk om emnet.

Den primære pointe for nærværende artikel er at antecedenten for *sin*, *sit* og *sine* skal være i *tredje person ental* for de fleste danske talere, og at kravet om både koreference og c-kommando gælder for alle forhold som jeg beskriver som refleksive. Dette numeruskrav kan ses i kontrasten mellem eksemplerne i (2) og (3).

- (2) a. **Moren**₁ henter **sit**₁ barn.
 b. ? **Moren**₁ henter **hendes**₁ barn.

I (2) er antecedenten entalsordet *moren*, og denne kan binde det reflek-sive pronomener *sit*, men for mange talere ikke det possessive pronomener *hendes*¹. Jeg markerer den reflek-sive relation mellem antecedent og pro-nomen med **fed** og matchende indeks, ₁ ... ₁.

- (3) a. * **Mødrene**₁ henter **sit**₁ barn.
b. **Mødrene**₁ henter **deres**₁ barn.

I (3) er antecedenten flertalsordet *mødrene*. (3)a er markeret som ugram-matisk fordi *s*-formerne i standardbrugen ikke optræder med flertalsan-tecedenter. *Mødrene* kan til gengæld helt uproblematisk være antecedent for *deres*. Standardbrugen – dvs. den brug der forekommer hyppigst – af-hænger altså af antecedentens numerus: Er antecedenten i ental, bruges oftest *s*-formerne, og er antecedenten i flertal, bruges næsten altid *deres*.

Det er ikke et nyt fænomen i dansk at *s*-formerne primært bruges med entalsantecedenter, som det ses i (3), og det omtales jævnligt i den ling-vistiske litteratur som en lille sidebemærkning til omtalen af reflek-siver i almindelighed. Det er bl.a. belyst i Diderichsen (1939) og Ehlers (2020) at *s*-formerne helt tilbage til de første danske håndskrifter blev brugt sådan, og at ikke-*s*-formen (dvs. de historiske bøjningsformer af *deres*) har været den klart mest brugte form i reflek-sive kontekster med fler-talsantecedenter i hele perioden fra da til nu. Der lader ikke til at have været noget udpræget præskriptivt pres i forhold til at anvende *deres* med flertalsantecedenter, hvilket også understøtter at det virkelig ér (måske i stigende grad har været) en form med meget lidt variation i brugen.

Brugen af *s*-former med flertalsantecedent omtales tidligt i den lingvi-stiske litteratur. Pontoppidan (1668, citeret i Diderichsen 1939: 67, som selv henviser til Bertelsens Danske Grammatikker II: 306 og 194) skri-ver at *sig* anvendes på samme måde i ental som i flertal, mens *s*-formerne og *deres* varetager reference til henholdsvis ental og flertal. Rasmus Rask argumenterer i 1820 for at man virkelig burde bruge *s*-formerne med

1 Dette er dog en sandhed med visse modifikationer. F.eks. finder Jensen (2009) en stor andel af eksempler på possessive ikke-*s*-former der bliver brugt reflek-sivt med entalsantecedenter der betegner personer i LANCHART. Et eksempel på dette fra artiklen er *hun lavede simpelt-hen bare om på hendes sprog*, hvor *hendes* anvendes reflek-sivt med *hun* som antecedent. Ehlers (2024) finder også i sit acceptabilitetsstudie at langt de fleste af de 550 deltagere opfatter bundne possessive ikke-reflek-siver som helt normalt dansk.

alle slags tredjepersonsantecedenter, og han gør netop dét selv. Falk & Torp (1900) foreslår at *s*-formerne blev begrænset til entalsantecedenter på grund af tysk indflydelse omkring Reformationstiden, hvilket senere er blevet tilbagevist i bl.a. Diderichsen (1939), da sprogforandringen netop skete tidligere. Mikkelsen (1911) giver flere eksempler på *s*-former med flertalsantecedent fra litteraturen. Erik Hansen (1993: 179) bemærker at brugen af *s*-formerne med flertalsantecedent er i fremgang i moderne dansk. Aage Hansen (1965: 115) noterer at man skal bruge *deres* og ikke *s*-formerne som reflektiv form ved flertalsantecedenter. Jensen (2009: 7) undersøger brugen af *s*-formerne i LANCHART og finder at 7 % af refleksivkonstruktioner med en flertalsantecedent indeholder en *s*-form frem for *deres*. Hansen & Heltoft (2011: 590) giver eksempler på *s*-formerne brugt med flertalsantecedent tilbage til det 13. århundrede. Senest har Nguyen (2024) undersøgt brugen af *s*-formerne i kløvninger, hvor han dog ikke finder nogen eksempler på *s*-former med flertalsantecedent i sit datamateriale.

Det er usædvanligt på tværs af sprog at *s*-formerne stiller et sådant numeruskrav til deres antecedent: I de andre skandinaviske sprog er der ingen tilsvarende krav om antecedentens numerus, og det samme gælder i øvrigt tidligere stadier af dansk (før år 1000). Helt tilbage til de tidligste håndskrifter fra det 13. århundrede findes der dog belæg for at både *s*-formerne og det ikke-possessive reflektiv *sig* overvejende optræder med entalsantecedenter på dansk (Diderichsen 1939, Ehlers 2020). I de seneste 800 år har *s*-formerne og *sig* udviklet sig i forskellige retninger. Brugen af *sig* har ændret sig sådan at *sig* i moderne dansk optræder med både entals- og flertalsantecedenter, hvilket bl.a. kan ses i kontrasten i bibelcitaterne i (4).

- (4) a. Da skiulte **Adam oc hans hustru**₁ **dem**₁ for Guds HERRENS ansigt / blant træerne i haffuen. (Chr. III's Bibel, 1550, 1. Mosebog 3.8)
- b. Da gemte **Adam og hans kvinde**₁ **sig**₁ for Gud Herren mellem havens træer. (Bibelen i autoriseret oversættelse, 1992, 1. Mosebog 3.8)

I Chr. III's Bibel fra 1550 skjuler Adam og hans hustru *dem* (ikke *sig*) fra Gud, mens de i 1992-oversættelsen gemmer *sig*. Ændringen i *sig* blev en-

deligt gennemført i starten af det 20. århundrede i talesproget (Pedersen 2017). *S*-formerne har bibeholdt dette krav om primært at optræde med entalsantecedenter, og en mulig tilsvarende ændring i brugen af *sin*, *sit* og *sine* er altså ikke på samme måde gennemført i nutidsdansk.

I denne artikel undersøger jeg brugen af *sin*, *sit* og *sine* (med og uden flertalsantecedenter) og *deres* (med flertalsantecedenter²) i KorpusDK, som dækker et bredt udvalg af tekster fra årene 1983 til 2002. Formålet med undersøgelsen er at afdække i hvor stort omfang *s*-formerne optræder med flertalsantecedenter i KorpusDK, og hvorvidt de optræder på en måde der syntaktisk og semantisk minder om det reflektive *deres* eller om brugen af *s*-formerne i kontekster med antecedenter der ikke er flertal. Alle eksempler i teksten er taget fra KorpusDK, medmindre andet fremgår.

2 METODEAFSNIT – KORPUSSØGNING, HVORDAN?

Min oprindelige, måske lidt optimistiske, intention med undersøgelsen var at finde og analysere alle forekomster af *s*-former med flertalsantecedent i KorpusDK. *S*-formerne er meget hyppige på dansk og optræder 188.404 gange i KorpusDK. Til sammenligning optræder de possessive tredjepersonspronomener *hans*, *hendes*, *dens*, *dets*, *ens* og *deres* 215.013 gange i KorpusDK samlet set.

2.1 Tre datasæt og søgestrategier

2.1.1 Søgestrategi for *s*-former med flertalsantecedent i KorpusDK

Jeg har måttet lave mit eget søgesoftware³ til KorpusDK for at kunne få adgang til alle sætninger med *sin*, *sit*, *sine* og *deres* i korpusset. De offentligt tilgængelige indgange til KorpusDK, onlineversionen på <https://ordnet.dk/ordnet/korpusdk> og søgemaskinen CoREST, er begrænset til hhv. 5000 og 2000 sætninger per søgning. Med mit software kunne jeg til gengæld på én gang udtrække samtlige sætninger i KorpusDK der indeholder *sin*, *sit*, *sine*

2 Der er en nyere udvikling i dansk (og andre sprog) hvor man anvender *de* hhv. det possessive *deres* som kønsneutrale entalsformer. Denne brug forekommer ikke i mit data-materiale fra KorpusDK, men er blandt andet beskrevet i Miltersen (2018).

3 De omtalte stykker software, eller scripts, er skrevet i programmet R (R Core Team 2021) med starthjælp fra prof. Søren Feodor Nielsen til at lave det første simple script til at udtrække *sin* fra en enkelt tekstfil. Koden til de forskellige scripts er tilgængelig i Ehlers (2024: 336–338). De efterfølgende scripts som jeg selv har skrevet med udgangspunkt i Feodors kode, er lavet til at udtrække sætninger fra meget store datamængder, da offlineversionen af KorpusDK består af to gange 10.000 .txt-filer.

og *deres*. Jeg har brugt offlineversionen af KorpusDK⁴ til dette formål. Korpusset er det samme som det man har adgang til gennem CoREST, men jeg har altså brugt en anden ”søgemaskine” i form af mit eget software.

Jeg gennemlæste samtlige sætninger i KorpusDK hvor *s*-formerne optræder i en sætning som indeholder et flertalsord der står før refleksivet⁵. Det svarer til 55.880 sætninger. Ud af disse kunne langt størstedelen af eksemplerne frasorteres ved manuel gennemgang, nemlig de 52.520 sætninger hvor antecedenten for *s*-formen entydigt var i ental. De tiloversblevne 3360 finsorterede jeg ud fra de udelukkelseskriterier som er nærmere beskrevet i Ehlers (2024: 183–190). Jeg har blandt andet udelukket de eksempler hvor *sin*, *sit* eller *sine* optræder i en fast vending hvor kun *s*-formen er mulig (f.eks. er *i sin tid* som fast vending sorteret

4 Offlineversionen er tilgængelig gennem Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, <https://korpus.dsl.dk/resources/details/korpusdk.html>, hvor adgang kan gives til forskningsformål.

5 Bedømmeren pointerer meget rigtigt at denne søgestrategi udelukker relevante eksempler som *På sin/deres bryllupsdag fik de besøg af venner og familie*. Det udelukker også f.eks. kløvninger, som f.eks. *Det var fra sine østafrikanske kystforter, at tyskerne ekspanderede mod vest* som faktisk optræder i KorpusDK, og som jeg senere har fundet frem til ved at søge specifikt efter kløvninger af denne slags.

Min søgestrategi er valgt med et sigte på at formindske antallet af falske positive, dvs. sætninger hvor der er et flertalsord som ikke er antecedent for en *s*-form. I datasættet med *s*-former med entalsantecedenter som beskrives senere i artiklen, har jeg ikke begrænset antecedentens placering tilsvarende, så dér er fordelingen af f.eks. topikaliserede *s*-former formentlig mere repræsentativ. Her finder jeg 21 eksempler på en *s*-form der står foran sin antecedent. Der er 495 sætninger i dette datasæt, svarende til 40 % af datasættet med *s*-former med flertalsantecedent. Hvis vi antager at de 21 eksempler er nogenlunde repræsentative når man ikke specifikt udelukker eksempler hvor *s*-formen står før sin antecedent, burde jeg derfor kunne finde ca. 52 (21/40*100) eksempler hvor en *s*-form står før sin flertalsantecedent. Jeg har 5 eksempler i mit datasæt hvor en *s*-form står før sin flertalsantecedent. Det betyder at min søgning dermed udelukker ca. 47 relevante eksempler.

I KorpusDK finder jeg 118.936 sætninger der både indeholder en *s*-form og et flertalsord. Ved at vælge en søgestrategi hvor flertalsordet står før en *s*-form endte jeg med manuelt at gennemlæse de førnævnte 55.880 sætninger, hvilket er 63.056 sætninger mindre end hvis jeg ikke havde valgt denne søgestrategi. Hvis resultatet af at læse cirka 60.000 sætninger mere ville være omtrent 47 relevante eksempler, står jeg helhjertet ved den valgte søgestrategi. En interessant opfølgende undersøgelse kunne derfor være at undersøge forekomsten af topikaliseringer og kløvninger af *sin* med flertalsantecedent specifikt. Konstruktionen kløvning er interessant ved at et udkløvet (typisk nominalt) led kan indeholde refleksivt anvendte *s*- og ikke-*s*-former (fx *Det var deres/sine noter eleverne smed på bålet efter eksamen*). Nguyen (2024) behandler kløvninger af refleksiver og finder selv 0 eksempler med *sin* med flertalsantecedent i sit data.

Søgestrategien udelukker også flertalsantecedenter som udgøres af to koordinerede entalsord (*Hans og Grete finder sit hus igen* som et tænkt eksempel). Dette har jeg rådet bod på ved en senere specifik søgning, så disse er inkluderet i datasættet.

fra fordi *i deres tid* ikke forekommer i samme betydning, men *have sin pris* er i datasættet fordi *have deres pris* også forekommer med tilsvarende betydning). Jeg har også udelukket alle eksempler med konstruktionen *hver sin (hver(t) sit, hver sine)*, da disse udelukkende optræder med flertalsantecedenter. Med denne finsortering fandt jeg 1218 reelle eksempler på *s*-former med flertalsantecedent i KorpusDK. Dette datasæt har jeg kodet manuelt. Sætningerne er kodet efter de kategorier som fremgår af afsnit 3 nedenfor, bl.a. subjektstype og numerus af refleksivobjektet, dvs. det nominal som *s*-formerne indleder.

2.1.2 Søgestrategi for deres med flertalsantecedent og sin med entalsantecedent i KorpusDK

Jeg ville gerne undersøge hvorvidt eksemplerne på *s*-former med flertalsantecedent i KorpusDK optræder syntaktisk og semantisk som (i) refleksivt *deres*, som (ii) *s*-formerne med entalsantecedent, eller som (iii) deres helt egen kategori. Af denne årsag har jeg lavet to andre, mindre datasæt: (a) ét med 495 tilfældigt udvalgte sætninger fra KorpusDK med *s*-former med entalsantecedenter⁶ og (b) ét med 1152⁷ sætninger med refleksivt *deres* fra KorpusDK. Jeg omtaler i det følgende datasættene (a) og (b) som *standardformerne*⁸. Begge datasæt har jeg kodet manuelt med de samme kategorier som for *s*-formerne med flertalsantecedent. De to

6 Helt specifikt er datasæt (a), de 495 sætninger, eksempler på *s*-former med *ikke-flertalsantecedenter*. Jeg skriver *s*-former med *entalsantecedent* i teksten af hensyn til læsevenligheden, men i den gruppe inkluderer jeg f.eks. *man* som ikke er entydigt ental (jf. Hansen & Heltoft 2011: 589 at "*man* forbindes ofte med pluralisprædikativ"), kollektiver som *EF* og *Københavns politi*, og subjektsnominaler med *hver* (*hver generation*, *hver egn*) som også alle kan optræde med prædikativer i både ental og flertal.

7 Eksemplerne på *deres* er fundet på samme måde som eksemplerne med *s*-former med flertalsantecedent. Jeg har først udtrukket samtlige sætninger med *deres* i KorpusDK. Herefter har jeg lavet en ny fil med alle de sætninger som indeholder et flertalsord som står før *deres*. Herefter har jeg taget et tilfældigt udsnit på 10 % af sætningerne ved hjælp af et Python-script. Dette udsnit på 10 % har jeg gennemlæst for at fjerne alle eksempler på ikke-refleksivt *deres*. Af denne fil har jeg derefter taget 1200 tilfældigt udvalgte sætninger for nogenlunde at matche antallet i datasættet med *s*-former med flertalsantecedent. 48 af disse måtte sorteres fra, f.eks. fordi sætningen ved grundigere gennemlæsning viste sig ikke at være klart refleksiv alligevel, hvorfor jeg ender med de 1152 eksempler.

8 Ordet *standardformen* skal forstås som en modsætning til brugen af *s*-formerne med flertalsantecedent, hvilket stadig er langt fra en almindelig variant. Brugen af ordet *standard* skal ikke forstås præskriptivt, men simpelthen som en konstatering af at langt den hyppigste brug af *s*-formerne er med antecedenter der ikke er i flertal, og at *deres* langt overvejende bliver brugt som refleksiv når antecedenten er i flertal.

datasæt som nævnes her, er meget små udsnit af den samlede mængde eksempler på *s*-former med entalsantecedenter (omtrent 188404 – 1218 = 187186 eksempler på *s*-former med entalsantecedent) og reflektivt *deres* (omtrent 52468 eksempler i KorpusDK⁹).

3 RESULTATER

I de følgende afsnit søger jeg at besvare nedenstående to forsknings-spørgsmål:

- (5) a. Hvor hyppigt optræder *s*-formerne med flertalsantecedent i KorpusDK?
- b. Opfører *s*-formerne med flertalsantecedent sig syntaktisk og semantisk som standardformerne, dvs. *s*-formerne med entalsantecedenter og *deres* med flertalsantecedenter?

Jeg beskriver en syntaktisk eller semantisk faktor som datasættet er kodet for, i hvert underafsnit nedenfor. Jeg giver eksempler fra datasættet for at illustrere kategorierne og viser den numeriske fordeling i korpusset. Jeg sammenligner tallene for *s*-formerne med flertalsantecedent med tilsvarende datasæt med *deres* med flertalsantecedent og *s*-formerne med entalsantecedent. Det er vigtigt at holde sig for øje at tallene ikke er sammenlignelige i størrelsesorden, men kun som relative fordelinger.

3.1 Semantiske og syntaktiske faktorer

3.1.1 Antecedentstype (fuldt nominal eller pronomen)

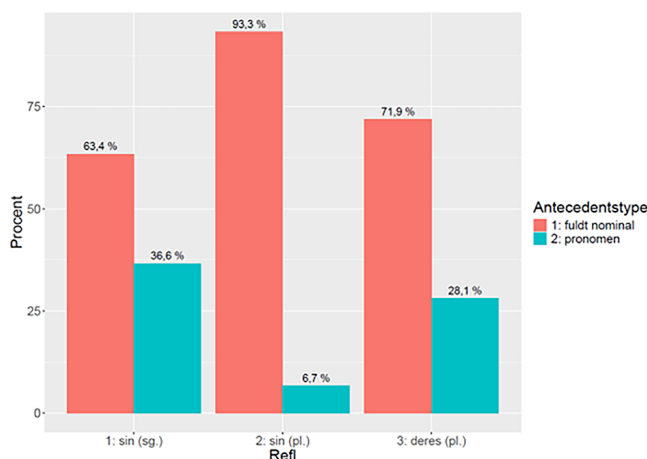
Jeg har kodet antecedenterne i datasættene i forhold til hvilken slags nominal de består af. Jeg skelner mellem pronominal antecederter (herunder de kvantitative pronomener *alle* og *begge*) som *de*, *begge* og *dem* i (6)a–c og fulde nominale antecederter som *pigerne* i (6)d og *kortenes motiver* i (6)e.

9 Det specifikke antal refleksive *deres* i KorpusDK er nødvendigvis en approksimation: Jeg har taget antallet af refleksive *deres* i mit udsnit af 10 % som nævnt i forrige fodnote og ganget med 10 for at få et bud på det samlede antal i KorpusDK. Det er begrænset på samme måde som antallet af *s*-former med flertalsantecedent af at det ikke inkluderer sætninger hvor *deres* står før sin flertalsantecedent i sætningen.

- (6) a. ... og **de**₁ har derfor fået **sin**₁ egen side.
 b. ... og **begge**₁ så **sin**₁ egen frygt genspejlet i den andens øjne.
 c. For han er blandt **dem**₁ der i dag holder **sin**₁ mund.
 d. **Pigerne**₁ har vundet **sine**₁ to hidtidige udekampe i turneringen.
 e. **Kortenes motiver**₁ udtrykker med **sine**₁ kønne og varme farver ...

Figur 1 illustrerer fordelingen af pronominalte antecedenter i forhold til nominale antecedenter i de tre grupper i KorpusDK.

FIGUR 1. FORDELING AF SÆTNINGER I FORHOLD TIL ANTECEDENTSTYPE I DE TRE DATASÆT: FULDT NOMINAL (RØD) ELLER PRONOMEN (BLÅGRØN)

Første søjlepar repræsenterer datasættet med *s*-former med entalsantecedenter. Andet søjlepar repræsenterer datasættet med *s*-former med flertalsantecedenter. Tredje søjlepar repræsenterer datasættet med *deres* med flertalsantecedenter. De tre datasæt er statistisk signifikant forskellige på denne parameter: χ^2 (df = 2) = 261,26, $p < 0,0001$. De to datasæt med standardformer er statistisk signifikant forskellige fra hinanden, også selv om forskellene ikke synes så store: χ^2 (df = 1) = 11,209, $p = 0,0008$.

S-formerne med entalsantecedenter optræder meget som reflektivt *deres*: Omtrent to tredjedele af eksemplerne (hhv. 63,8 % og 71,9 %) har nominale antecedenter, og den sidste tredjedel har pronominalte antecedenter. Gruppe 2 med *s*-former med flertalsantecedenter har en meget anderledes fordeling med 93,3 % nominale antecedenter og kun 6,7 % pronominalte antecedenter. *S*-formerne optræder altså meget oftere med flertalsantecedent når denne er et fuldt nominal, frem for når denne er et pronomen.

3.1.2 Numerus af nominalet der indeholder refleksivet

På sproget.dk fremgår det at brugen af *s*-formerne med flertalsantecedent virker mere acceptabel når *s*-formerne selv er en del af et nominal i flertal, dvs. når formen er *sine* frem for *sin* eller *sit*¹⁰. Der står specifikt at "[t]endensen [til *sine*] er især stærk hvis objektet (genstandsleddet) er i pluralis ... Efter hovedreglen er *deres* det korrekte..." Dette er både en beskrivelse af faktisk sprogbrug og en præskriptiv kommentar om rigtigt og forkert sprogbrug henvendt til den måske usikre sprogbruger, og som altså understreger at *deres* i hvert fald er korrekt. Eksemplerne i (7) viser forekomster af *s*-former som har en flertalsantecedent, og som yderligere er indeholdt i et entalsnominal.

- (7) a. **Alt for mange**₁ undlader at pleje **sin**₁ krop ...
- b. ... så **hundeejere**₁ kan tage **sin**₁ hund med ...
- c. ... så vi tror at **nordjyderne**₁ med opbakning fra **sit**₁ store publikum klarer opgaven.
- d. **Bombardementerne**₁ går ind i **sit**₁ sjette døgn.

Eksemplerne i (8) viser forekomster af *sine* med flertalsantecedent.

- (8) a. ... er **skuespillerne**₁ tvunget til at indtage **sine**₁ måltider på offentlige restauranter ...
- b. Mens **de øvrige syv regioner**₁ skal lave **sine**₁ daglige 25 minutters fjernsyn året rundt ...
- c. **Alle krige**₁ har **sine**₁ årsager og konsekvenser.
- d. **Anders Westers forældre**₁ har netop udlejet **sine**₁ herlige træningsfaciliteter ...

De to eksempler i (9) viser at *deres* kan bruges som refleksivt pronomen både i entals- og flertalsnominaler. Formen på *deres*, i modsætning til de tre bøjningsformer af *sin*, er invariant, dvs. uafhængig af numerus på det nominal som det er indeholdt i.

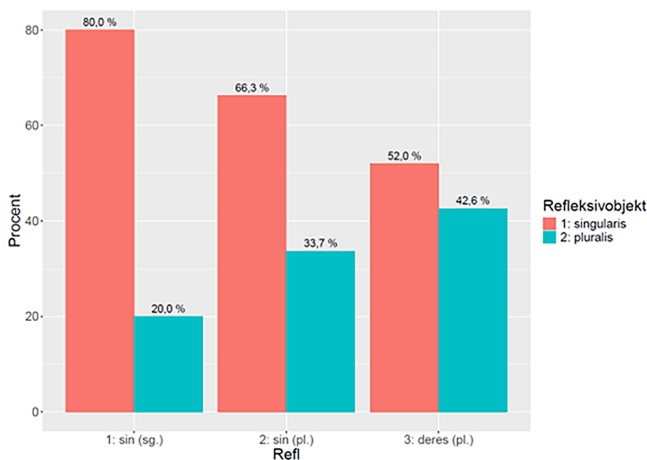
¹⁰ https://sproget.dk/raad-og-regler/typiske-problemer/hans-hendes-eller-sin/hans-hendes-sin-uddybning/#subjekt_i_pluralis

- (9) a. **Alkoholikerne**₁ har **deres**₁ eget territorium på pladsen.
 b. **Mange forældre**₁ har svært ved at bede **deres**₁ børn om penge.

Uformelle acceptabilitetsvurderinger fra lingvistikolleger og studerende peger på at sætningerne med flertalsantecedenter for *sin/sit* i (7) er mindre acceptable end sætningerne i (8), hvor *sine* henviser til en flertalsantecedent. Sætningerne i (9) er helt acceptable. Spørgsmålet er så hvorvidt korpusdataene understøtter disse uformelle vurderinger af at *sine* med flertalsantecedent er relativt mere acceptabelt end *sin/sit* med flertalsantecedent.

Tallene for de tre datasæt er visualiseret side om side i figur 2. Søjlerne viser forekomsten af *sin* og *sit* (entalsformerne) i forhold til *sine* (flertalsformen) for *s*-formen med entalsantecedenter og *s*-formen med flertalsantecedenter, samt fordelingen af *deres* i entals- og flertalsnominaler (eksempler med uklart numerus, f.eks. *deres (ene) får* og *deres (mange) får* er ikke inkluderet, hvorfor tallene for *deres* ikke summerer op til 100 %).

FIGUR 2. FORDELING AF SÆTNINGER I FORHOLD TIL NUMERUS AF REFLEKSIVOBJEKTET I DE TRE DATASÆT: ENTAL (RØD) ELLER FLERTAL (GRØN)

Første søjlepar repræsenterer datasættet med *s*-formerne med entalsantecedenter. Andet søjlepar repræsenterer datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedenter. Tredje søjlepar repræsenterer datasættet med *deres* med flertalsantecedenter. De tre datasæt er statistisk signifikant forskellige på denne parameter: χ^2 (df = 2) = 96,644, $p < 0,0001$.

S-formerne med flertalsantecedent optræder oftere i entalsnominaler (som hhv. *sin* og *sit*) end i flertalsnominaler (som *sine*). Det kunne dog i princippet stadig være tilfældet at *sine* alligevel forekommer hyppigere end *sin/sit* i forhold til hvor hyppigt entalsnominaler generelt optræder i forhold til flertalsnominaler i KorpusDK. Entalsnominaler er langt hyppigere end flertalsnominaler i korpusset i almindelighed: 71 % af alle nominaler med numerusmarkering er markeret som ental¹¹, og 29 % er markeret som flertal¹². For *s*-formerne med entalsantecedenter er fordelingen sådan at 80 % af alle forekomster udgøres af entalsformerne, enten *sin* eller *sit*. De resterende 20 % er flertalsformen *sine*. Dette betyder at der er cirka 9 procentpoint flere eksempler på *s*-formerne i et entalsnominal end tallene for entals- og flertalsformer i korpusset generelt ville give anledning til.

Sin og *sit* optræder oftere med flertalsantecedenter (66,3 % af tilfældene) end *sine* gør (33,7 % af tilfældene). Hvis man sammenligner disse tal med tallene for *s*-formerne med entalsantecedenter, er det dog tydeligt at *sine* optræder noget hyppigere med flertalsantecedenter, nemlig 13,7 procentpoint oftere (33,7 % *sine* med flertalsantecedenter i forhold til 20 % *sine* med entalsantecedenter). *Sine* forekommer også lidt hyppigere med flertalsantecedenter end man kunne forvente hvis det bare fulgte antallet af flertalsord i korpusset, hvor cirka 29 % af korpussets numerus-taggede ord er i flertal. Det virker altså til at *s*-formerne med entalsantecedenter forekommer ekstra hyppigt i entalsnominaler – i forhold til korpusset generelt – mens *s*-formerne med flertalsantecedenter forekommer i flertalsnominaler lidt oftere end man kunne forvente hvis det bare fulgte fordelingen af entals- og flertalsnominaler i korpusset.

Til slut kan det noteres at reflektivt *deres* er stærkt favoriseret i flertalsnominaler, både i forhold til *s*-formerne og i forhold til korpusset generelt. Mindst 42,6 % af korpussets eksempler på reflektivt *deres* optræder i flertalsnominaler, hvilket er 9 procentpoint mere end de 33,7 % flertalsnominaler for *s*-formerne med flertalsantecedent. *S*-for-

11 Søgstring: [pos="N" & morph="*_S_.*"] med 8.370.355 forekomster, 71 % af 8.370.355+3.344.749.

12 Søgstring: [pos="N" & morph="*_P_.*"] med 3.344.749 forekomster, 29 % af 8.370.355+3.344.749.

merne med flertalsantecedent optræder altså tilsyneladende som en mellemting mellem *s*-formerne med entalsantecedenter og reflektivt *deres*: *S*-formen er ikke så stærkt favoriseret i flertalskontekster som reflektivt *deres*, men stadig noget mere end *s*-formen med entalsantecedenter. Dette modsiger altså lidt de indledende mere eller mindre præskriptive beskrivelser på sproget.dk af at *s*-formerne er mere acceptable med flertalsantecedenter når reflektivformen er *sine* frem for når formen er *sin* eller *sit*. Brugen af *s*-formen med flertalsantecedenter følger nogenlunde fordelingen af entals- og flertalsnominaler i korpusset generelt, hvorfor der ikke er belæg i KorpusDK for at sige at brugen af *sine* er påfaldende mere hyppig end *sin* og *sit* med flertalsantecedenter. Sammenligner man med *deres*, ses det at reflektivformen *deres* til gengæld faktisk optræder påfaldende mere hyppigt i flertalsnominaler end fordelingen af entals- og flertalsnominaler i korpusset ellers ville lægge op til.

3.1.3 Sætningskompleksitet

Korpusdataene er kodet i forhold til sætningskompleksitet som simple og komplekse sætninger. Simple sætninger er dem hvor det øverste led i den refleksive kæde og det refleksive pronomen optræder i samme minimale sætning. Eksempler på dette kan ses i (10).

- (10) a. ... det var som om **hans hænder**₁ levede **sit**₁ eget liv ...
 b. ... hvordan **FN-styrkerne**₁ kan udføre **sin**₁ opgave mere rationelt.
 c. **Alle instrumenter**₁ har **sine**₁ kendetegn og sine svagheder ...
 d. ... før **andre**₁ har sagt **sin**₁ mening.

Komplekse sætninger er de sætninger som består af (mindst) en matrix-sætning med (mindst) en indlejret sætning, hvor den indholdsbærende antecedent er indeholdt i matrixsætningen og det refleksive pronomen

er i den indlejrede sætning. I disse sætninger kan den lokale antecedent være et underforstået nulssubjekt¹³ (skrevet **0**), som det er tilfældet for eksemplerne med indlejrede infinitivsætninger i (11).

- (11) a. ... og tvang **tre regioner**₁ til [_{inf-sætning} **0**₁ at tilpasse **sine**₁ love til forfatningen].
 b. ... men **gæsterne**₁ formåede ikke [_{inf-sætning} **0**₁ at omsætte **sine**₁ mange dødbolde] ...

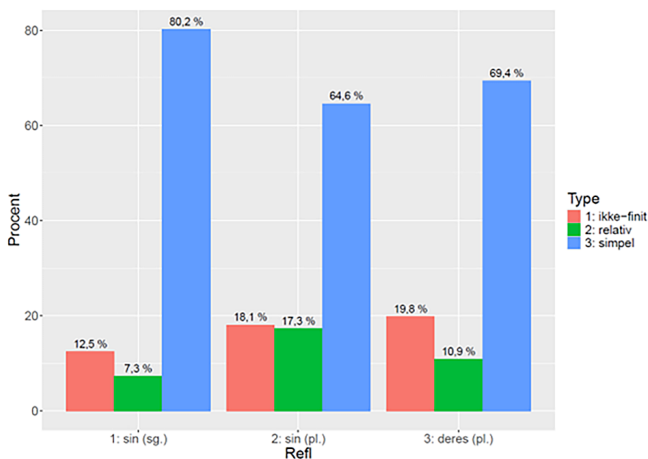
En anden kategori af komplekse sætninger med refleksiver er hvor refleksivet er indeholdt i en relativsætning som lægger sig til den indholds-bærende antecedent.

- (12) a. **Værker**₁ [_{relativsætning} **0**₁ der **t**₁ inddrager **sin**₁ beskuer].
 b. ... og **dem**₁ [_{relativsætning} **0**₁ der **t**₁ har **sin**₁ ansættelse hos privatbanerne].

Den lokale antecedent er det underforståede nulssubjekt i relativsætningen, og *der* kan defineres som en form for relativkonjunktion (se Vikner 1991 og 1999 for versioner af denne analyse og f.eks. Hansen & Heltoft 2012: 1522 for en alternativ analyse hvor *der* i relativsætninger ses som "et særtilfælde af subjektssvikaren *der*[...]"). Dette nulssubjekt korefererer med den indholds-bærende flertalsantecedent, hhv. *værker* og *dem*, og fungerer som syntaktisk repræsentant for dem inden i relativsætningen. Eksemplerne i (12) illustrerer denne slags komplekse sætninger med indlejrede refleksiver med flertalsantecedent uden for relativsætningen.

13 Dette nulssubjekt betegnes typisk PRO. Det fungerer som et "usynligt subjekt", som har et semantisk indhold (f.eks. *dem der tilpasse* i (11)a, som er koreferent med *tre regioner*) men intet fonetisk indhold. Ehlers (2024: 92–93) behandler PRO som et subjekt for de danske refleksiver i sætninger uden eksplicit subjekt.

FIGUR 3. SÆTNINGSKOMPLEKSITET: ANDEL AF *s*-FORMERNE HHV. *DERES* INDEHOLDT I EN INDLEJRET IKKE-FINIT SÆTNING (RØD), EN RELATIVSÆTNING (GRØN) ELLER EN SIMPEL SÆTNING (BLÅ)

Første søjlegruppe repræsenterer datasættet med *s*-formerne med entalsantecedenter. Anden søjlegruppe repræsenterer datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedenter. Tredje søjlegruppe repræsenterer datasættet med *deres* med flertalsantecedenter. De tre datasæt er statistisk signifikant forskellige på denne parameter: χ^2 (df = 4) = 56,85, $p < 0,0001$.

Figur 3 illustrerer fordelingen af simple og komplekse sætninger i de tre grupper af data. I det datasæt som indeholder eksempler på *s*-formerne med entalsantecedenter, er 80 % af sætningerne simple. I datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedent er der ca. 15 procentpoint færre sætninger med *s*-former i en simpel sætning, nemlig 64,6 %. Datasættet med *deres* med flertalsantecedent indeholder 69,4 % simple sætninger. De to datasæt med flertalsantecedenter indeholder ca. samme mængde sætninger hvor det reflektive pronomen er i en indlejret ikke-finit sætning. Datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedent skiller sig ud ved at have en noget højere andel af indlejrede relativsætninger end de to andre grupper. Denne højere andel af relativsætninger kommer af at *s*-formerne med flertalsantecedent optræder i en speciel slags partitiv relativsætning som slet ikke forekommer i datasættet med *deres* med flertalsantecedenter.

Datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedent indeholder 46 eksempler på sætninger der indeholder en partitiv direkte efterfulgt af en relativsætning. Det svarer til 22 % af alle relativsætninger i datasættet.

Disse sætninger har typisk formen *en af dem der ...* eller *en af de (få) X der ...* hvor X er et substantiv i flertal. Relativsætningen kan enten tolkes som om den modificerer den fulde partitiv, *en af dem*, eller som om den bare modificerer flertalsordet, *dem* eller X. Jeg har markeret den formentligt intenderede antecedent med understregning.

- (13) a. Han er **en af de få præster i landet₁**, som må sejle for at komme frem til **sin**₁ kirke.
 b. Finn Danbo er **en af dem₁**, der lever af **sit**₁ keyboard.
 c. **En af narkomanerne₁** der ikke kunne betale **sin**₁ gæld er fundet nøgen i en skov ...

(13)a,b er eksempler der er bibeholdt i datasættet som relevante eksempler på *sin* og *sit* med flertalsantecedent. Med disse mener jeg at det er mest oplagt at tolke flertalsudtrykkene (hhv. *de få præster i landet* og *dem*) som antecedent for *s*-formen fordi det i begge tilfælde læses som en distributiv relation: Flere præster er tilknyttet hver sin kirke på hver sin ø (ikke én præst til én kirke på én ø), flere musikere lever af hver sit keyboard (ikke én musiker til ét keyboard). (13)c er et eksempel på en sætning med samme struktur som jeg har udelukket fra datasættet. I det og lignende, også udelukkede, eksempler er det mere oplagt at tolke hele partitivstrukturen (her *en af narkomanerne*) som antecedenten, fordi kontekst og indhold gør det klart at det nok er én narkoman der har gæld og er fundet nøgen i en skov.

Eva Skaft Jensen (pers. komm.) har foreslået at denne partitivkonstrukst kunne være en *bridging context* for en sprogforandring hvor *s*-formerne optræder tiltagende hyppigt med flertalsantecedenter. *Bridging contexts* er udtryk som kan være kompatible med både den 'nye' og den 'gamle' anvendelse af et lingvistisk element og på den måde danne bro til en udvikling i sproget hvor den nye form bliver den fremherskende med tiden (Larrivée & Kallel 2020). Det er værd at bemærke at lignende eksempler slet ikke optræder med *deres* i det datasæt som jeg har kodet. Det er muligt at finde lignende eksempler med *deres* i hele KorpusDK, men det kræver at man søger meget specifikt efter dem fordi de netop er så sjældent brugt med *deres*. Jeg viser eksempler på *deres* i denne partitivkonstruktion i (14).

- (14) a. ... endelig har vi fået hapset en af **dem**₁, der ødelægger Statens ejendom med **deres**₁ beskidte skriverier.
- b. FBU-formanden er en af **de fire**₁, der har meddelt **deres**₁ kandidatur i formandskapløbet.
- c. ... var Miller en af **de 15 mordere**₁, som fra **deres**₁ skjul bag en varevogn fyrede løs på demonstrationen.

Sætningerne er ikke umiddelbart tvetydige når den refleksive form er *deres*, fordi dét ord specifikt indikerer flertal i alle eksemplerne fra KorpusDK. Antecedenten er flertalskonstruktionen og ikke hele *en af X*-konstruktionen. Den meget højere forekomst i datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedent kunne netop underbygge dette som en *bridging context* fordi tvetydigheden i eksemplerne med *s*-former tillader en tolkning der både kan understøtte den nye (*s*-formerne brugt med tredjepersonsantecedenter uanset numerus) og den gamle form (*s*-formerne brugt med entalsantecedenter og *deres* brugt med flertalsantecedenter).

3.1.4 Animathed

Jeg har kodet datasættene i forhold til hvorvidt antecedenten er animat eller ej. Andre forskere har undersøgt sammenhængen mellem refleksivbrug og animathed på dansk og flere andre sprog: Jensen (2009: 7) finder en statistisk signifikant forskel i anvendelsen af refleksivpronomen med antecedenter der er hhv. personer og ikke-personer, hvor der med ikke-personer i højere grad, relativt set, anvendes de refleksive *s*-former. Lødrup (2009: 124) finder omvendt at ikke-animate subjekter kan binde ikke-refleksive pronomen (ikke-*s*-former) lokalt på norsk, hvilket ellers normalt ikke er gangbart. Tang (1989) viser at det kinesiske pronomen *ziji* kun kan bruges refleksivt med animate antecedenter. Reuland & Zubkov (2022) finder for russisk at ikke-animate antecedenter kun kan binde refleksiver lokalt (og altså ikke binde dem ikke-lokalt), og at ikke-animate flertalsantecedenter altid skal tolkes som distributiver.

Jeg har kun skelnet mellem animate og ikke-animate antecedenter i min kodning af dataene, og jeg skelner dermed ikke mellem f.eks. menneskelige og ikke-menneskelige animate antecedenter. Eksemplerne i

(15) viser sætninger med animate flertalsantecedenter: sølvmåger, folkevalgte og børn.

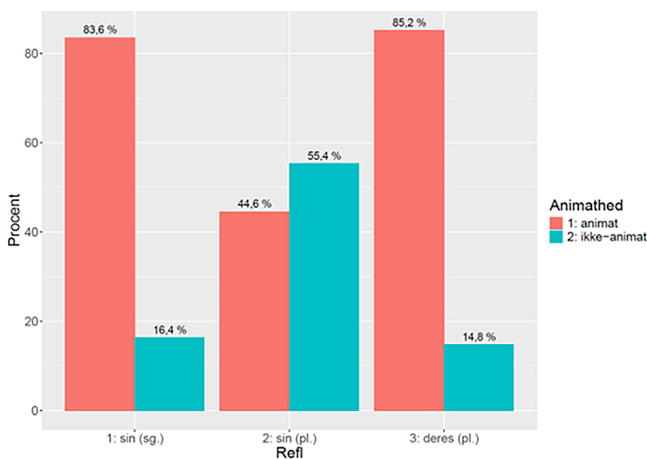
- (15) a. ... det gælder også for **sølvmåger**₁ som tager **sin**₁ del af ællingerne.
- b. Når **vore folkevalgte**₁ ikke lytter til **sine**₁ vælgere ...
- c. ... at **børn**₁ har en god kontakt med **sine**₁ forældre ...

Eksemplerne i (16) har ikke-animate flertalsantecedenter. Jeg regner virksomheder og lignende organiserede samlinger af mennesker med som ikke-animate, siden organisationen som helhed må betegnes som ikke-animat. Hvis det er tydeligt at sætningen f.eks. henviser til virksomhedens medarbejdere, har jeg kodet antecedenten som animat.

- (16) a. ... og **gennemtænkte sjove film**₁, der henter **sin**₁ humor i nuet.
- b. ... hvorvidt **digtene**₁ kan have **sin**₁ oprindelse længere syd på ...
- c. Nu kan **industriens virksomheder**₁ teste **sine**₁ ufaglærte medarbejdere ...
- d. Men **sanktioner**₁ har **sin**₁ pris ...

Figur 4 viser fordelingen af animate og ikke-animate antecedenter i de tre datasæt.

FIGUR 4. FORDELINGEN AF ANIMATE OG IKKE-ANIMATE ANTECEDENTER I DE TRE DATASÆT

De røde søjler er procentdelen af sætninger med animate antecedenter, og de blågrønne søjler er procentdelen af sætninger med ikke-animate antecedenter. De tre datasæt er statistisk signifikant forskellige på denne parameter: χ^2 (df = 2) = 517,15, $p < 0,0001$. De to datasæt med standardformer, dvs. *s*-formerne med entalsantecedenter og *deres* med flertalsantecedenter, er ikke statistisk signifikant forskellige fra hinanden: χ^2 (df = 1) = 0,57313, $p = 0,449$. Statistikken underbygger dermed det klare indtryk fra grafen, nemlig at det er fordelingen af animathed inden for datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedenter der skiller sig ud.

Datasættet med *s*-former med flertalsantecedent er meget åbenlyst forskelligt fra de to andre i fordelingen af animate hhv. ikke-animate antecedenter. De to datasæt med *s*-former med entalsantecedenter og *deres* med flertalsantecedenter indeholder begge langt overvejende animate antecedenter (83–85 % af tilfældene) og tilsvarende færre ikke-animate antecedenter (15–17 % af tilfældene). Denne fordeling er nærmest vendt på hovedet i datasættet med *s*-former med flertalsantecedenter, hvor størstedelen (55 %) af eksemplerne er ikke-animate. Det lader altså til at *s*-formerne er langt mere tilbøjelige til at blive anvendt med en flertalsantecedent hvis denne antecedent er ikke-animat. Både animate og ikke-animate flertalsantecedenter optræder hyppigst med *deres* som refleksivform i korpusset fordi det refleksive *deres* er så meget mere frekvent end *s*-formerne med flertalsantecedent, men den relative fordeling af animate og ikke-animate flertalsantecedenter er altså meget forskellig i de to datasæt med flertalsantecedenter.

Den litteratur der citeres ovenfor, peger i flere forskellige retninger i forhold til hvordan ikke-animate antecedenter kobles sammen med

s-formerne. Jeg mener at resultaterne fra Jensen (2009) peger i samme retning som de data jeg har fremlagt her, i og med at det netop her også er ved de ikke-animate antecedenter at *s*-formerne bruges hyppigere. Det lægger sig også op ad Diderichsen (1939: 91), som bemærker en tendens til at lade genus gå forud for refleksivbrugen, dvs. en tendens til at bruge *hans* eller *hendes* frem for *s*-formerne i det tilfælde hvor antecedenten er han- eller hunkøn og dermed er animat. De ikke-animate antecedenter har netop ikke noget udtrykt naturligt genus, hvorfor brugen af *s*-formerne også med ikke-animate flertalsantecedenter lader til at være mere mulig end med kønnede antecedenter.

3.1.5 Antecedenter med sideordnede led

De to datasæt med flertalsantecedenter er kodet i forhold til hvorvidt refleksivets antecedent udgøres af en sideordnet konstruktion, *X og Y (og...)*, hvor *X* og *Y* typisk er nominaler. Jeg har desuden kodet for hvorvidt de sideordnede led er ental eller flertal (eller en blanding af de to). (17) viser eksempler hvor antecedenten består af to sideordnede entalsnominaler.

- (17) a. ... så **bestanden og dens afkom**₁ sikres i **sin**₁ eksistens.
 b. ... også **lønmodtageren og den lille landmand**₁ skal have **sin**₁ retmæssige del ...
 c. ... men et **land og en regering**₁ skal dømmes på **sine**₁ handlinger ...

Antecedenter med mindst ét sideordnet led i ental og mindst ét i flertal kodes som *mix*. Eksemplerne i (18) viser eksempler på *mix*-antecedenter.

- (18) a. **Kampen og blodsudgydelserne**₁ sætter **sine**₁ tydelige spor i Jonatan ...
 b. ... og **både husholdningerne og industrien**₁ har øget **sin**₁ andel.
 c. ... at **visionerne og selvrealisationen**₁ har **sine**₁ bedste vækstvilkår ...

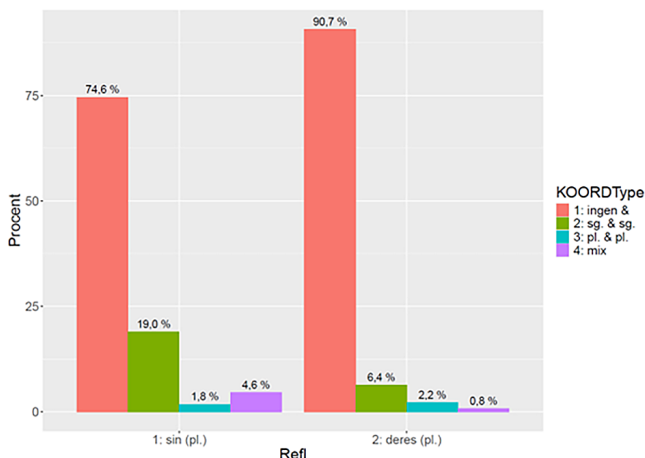
Eksemplerne i (19) er den sidste kategori som består af antecedenter kun med sideordnede flertalsled.

- (19) a. **Flosklerne og klicheerne**₁ taler **sit**₁ eget sprog om ...
b. ... men **tidligere rygskader og benskader**₁ har åbenbart krævet **sit**₁.
c. ... om **hjerteløse mødre og tåbelige fædre**₁ som ikke forstod små børns sande behov og kun tænkte på **sit**₁ eget.

Min arbejdshypotese for denne kategori af antecedenter var at datasættet med *s*-former med flertalsantecedenter ville indeholde en relativt højere andel af antecedenter med (et eller flere) sideordnede entalsled end datasættet med *deres* med entalsantecedenter. Tanken bag denne hypotese er at et entalsled i en antecedent med sideordnede led kunne foranledige sprogbrugeren til at danne kongruensen bare med entalsleddet og dermed gøre brugen af *s*-formen mere oplagt end hvis der ikke havde været et entalsled.

Den faktiske fordeling i de to datasæt underbygger denne hypotese. Den er illustreret som to sæt søjlediagrammer i figur 5, ét sæt for *s*-formerne med flertalsantecedent og ét sæt for *deres* med flertalsantecedent. Datasættet med *deres* har 9,3 % sætninger hvor antecedenten består af sideordnede led. Datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedent har hele 25,4 % sætninger hvor antecedenten består af sideordnede led. Denne forskel er primært en konsekvens af en noget højere relativ frekvens af antecedenter med sideordnede entalsled i datasættet med *s*-former med flertalsantecedent. 19 % af de sideordnede antecedenter er entalsled, og 4,6 % indeholder mindst ét entalsled (*mix*-led). Til sammenligning indeholder *deres*-datasættet kun 6,4 % sideordnede entalsled og 0,8 % *mix*-led. De to grupper indeholder omtrent samme mængde antecedenter med sideordnede flertalsled, nemlig 1,8 % i *s*-forms-datasættet og 2,2 % i *deres*-datasættet. Den afgørende forskel er altså helt klart mængden af sideordnede entalsled, som hypotesen netop gik på.

FIGUR 5. ANTECEDENTER MED SIDEORDNED LED I DE TO DATASÆT MED FLERTAL-SANTECEDENTER

De røde søjler er sætninger uden sideordning i subjektsantecedenten. De grønne søjler er andelen hvor antecedenten består af to eller flere sideordnede entalsled. De blå søjler er andelen hvor antecedenten består af to eller flere sideordnede flertalsled. De lilla søjler er andelen hvor antecedenten består af et eller flere entalsled sideordnet med et eller flere flertalsled, *mix*-typen. De to datasæt er statistisk signifikant forskellige på denne parameter: χ^2 (df = 3) = 41,524, $p < 0,0001$.

3.1.6 Distributivitet

Blandt andet Diderichsen (1939: 68) og Lundquist (2014: 530) diskuterer distributivitet som en mulig relevant faktor der udløser en højere brug af *s*-formerne med flertalsantecedent på dansk. Diderichsen bemærker dog at hans data ikke peger på at der skulle være en overvægt af distributive eksempler i hans materiale med *s*-former med flertalsantecedent, og Lundquists data understøtter heller ikke tydeligt at det skulle være tilfældet, selv om brødteksten i artiklen siger noget andet. Aage Hansen (1965: 115) foreslår at *s*-formen kan være mere acceptabel med flertalsantecedent når sætningen kan læses som noget der minder om en entalsrelation, dvs. når sætningen er distributiv.

Jeg har kodet sætningerne i mine datasæt for distributivitet med kategorierne *distributiv*, *ikke-distributiv* (som også kan kaldes *kollektiv*) og *uklar*. Eksemplerne i (20) er kodet som distributive.

- (20) a. **Alt for mange**₁ undlader at pleje **sin**₁ krop ...
 b. ... der var jo **visse personer**₁ der altid skulle ha' **sin**₁ vilje.

- c. ... at der er **mange fædre**₁ som gerne vil have **sine**₁ børn boende hos sig.
- d. **Stadig flere firmaer**₁ vælger at sende **sine**₁ chauffører på køreteknisk kursus ...
- e. **Alle dele**₁ har **sin**₁ egen funktion ...

Sætningerne udtrykker alle et én-til-én eller én-til-mange (distributiv) forhold mellem flertalsantecedenten og nominalet med *s*-formen. Distributive sætninger kan optræde både med nominaler i ental (*sin*, *sit*) og flertal (*sine*). I (20)a undlader hvert medlem af gruppen *alt for mange* at pleje sin egen krop. I (20)b er det hvert medlem af gruppen *visse personer* der hver især skal have sin vilje. (20)c er subjektet en generaliseret gruppe af fædre som hver især har ét eller flere børn som de gerne vil have boende hos sig (den distributive tolkning udelukker ikke læsningen hvor visse af disse fædre eventuelt bor sammen og har børnene sammen). (20)d er også distributiv med en én-til-én-eller-flere-læsning, således at hvert enkelt firma har én eller flere chauffører som bliver sendt på kursus. (20)e er oplagt distributiv på den måde at hver del har én funktion. Det skal bemærkes at *egen* ikke viser distributivitet, men nærmere en kontrast i ejerskab (f.eks. betyder sætningen *Spejderne har fået deres/sin egen hytte* ikke at hver spejder har fået en hytte).

Sætningerne i (21) er eksempler på ikke-distributiv (kollektiv) brug af *s*-formerne med flertalsantecedent. De er sætninger hvor flertalsantecedenten skal læses som en gruppe som samlet set har et forhold til det reflektive nominal.

- (21) a. **Irakerne**₁ solgte **sin**₁ råolie til Storbritannien ...
- b. **Fremad Valbys håndbolddamer**₁ måtte indkassere **sit**₁ femte nederlag i træk ...
- c. **Hitlers forbrydelser**₁ var på det tidspunkt kun i **sin**₁ vorden.
- d. **Bombardementerne**₁ går ind i **sit**₁ sjette døgn.
- e. ... da **to af øens store selskaber**₁ offentliggjorde **sine**₁ fusionsplaner.
- f. ... om **bakterierne i gyllen**₁ giver **sine**₁ resistensgener videre ...

Det er en gruppe irakere der sælger olie i (21)a, ikke individuelle irakiske oliesælgere. Håndbold damerne i (21)b taber kampen som hold, ikke hver især. (21)c,d har ikke-animate antecedenter som beskriver en samling af hændelser frem for enkeltstående tilfælde. I (21)e består antecedenten af to entiteter som har indgået en fælles aftale. Jeg har kodet dette eksempel som ikke-distributiv fordi de to enheder i antecedenten er fælles om fusionsplanerne på trods af at antecedenten tydeligt består af enkeltenheder. Bakterierne i (21)f deler de resistensgener som gives videre: Sætningen kan næppe læses sådan at hver enkelt bakterie giver individuelle resistensgener videre (den distributive læsning), men må nærmere læses sådan at bakterierne i gyllen enten alle eller i grupper er fælles om visse resistensgener (den kollektive læsning).

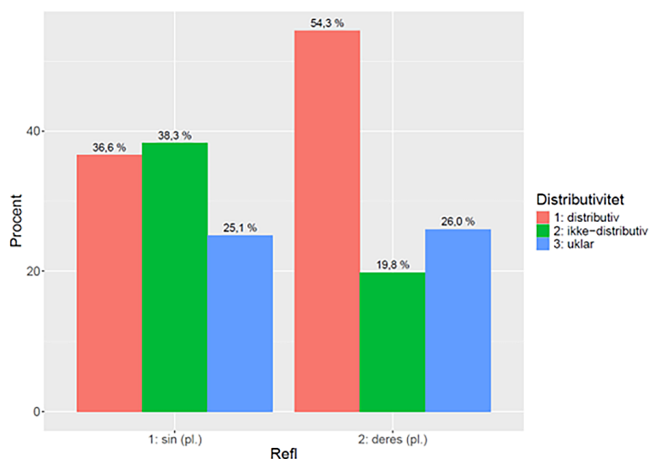
De uklare tilfælde er dem hvor sætningen kan læses enten som distributiv eller som ikke-distributiv, og hvor den større kontekst ikke afhjælper tvetydigheden. Nogle af eksemplerne er mere plausibelt distributive, og nogle af eksemplerne er mere plausibelt ikke-distributive, men det har ikke været nok til at jeg har kunnet afgøre det med sikkerhed.

- (22) a. ... især i weekenderne har **adresserne**₁ svært ved at rumme **sit**₁ publikum ...
 b. Nu kan **industriens virksomheder**₁ teste **sine**₁ uflaglærte medarbejdere ...
 c. ... som også **danske tv-stationer**₁ fylder **sine**₁ seere med.
 d. ... med **pragtfulde smykker**₁ der ofte tager **sit**₁ udgangspunkt i organiske former.
 e. ... tvang **byerne**₁ til at rense **sit**₁ spildevand ...
 f. **Universiteterne**₁ lader **sine**₁ kandidater i stikken ...

Eksemplet i (22)a kommer fra en nyhedsartikel om tre natklubber på samme gade. Det er ikke klart om det er meningen at natklubbernes gæster skal deles i grupper som hver især kun frekventerer én natklub (den distributive læsning), eller hvorvidt gæsterne er delt mellem klubberne og går lidt på kryds og tværs (den ikke-distributive læsning). De uflaglærte medarbejdere i (22)b kan enten læses som en gruppe af undergrupper hvor hver undergruppe hører til en virksomhed (den distributive læsning), eller de kan læses som en mere generel mængde arbejdere i

industrien (den ikke-distributive læsning). Seerne i (22)c kan læses som opdelte undergrupper, én for hver tv-station (den distributive læsning), eller som en masse af tv-seere (den ikke-distributive læsning). Smykkerne i (22)d kunne have individuelle udgangspunkter (én organisk form for hvert smykke, den distributive læsning), eller det samme udgangspunkt (en mængde organiske former som smykkerne som helhed er inspireret af, den ikke-distributive læsning). I (22)e er det uklart om der er tale om hver enkelt bys spildevand (den distributive læsning), eller om byerne er fælles om spildevandet (den ikke-distributive læsning). Det samme gør sig gældende i (22)f, hvor det ikke er klart om det handler om gruppen af kandidater fra samtlige universiteter (den ikke-distributive læsning), eller om hvorvidt universiteterne hver især lader deres egne kandidatstuderende i stikken (den distributive læsning). Fordelingen af distributive og ikke-distributive sætninger i datasættene er illustreret i figur 6 nedenfor.

FIGUR 6. DISTRIBUTIVITET I DATASÆTTENE FOR *SIN* MED FLERTALSANTECEDENT OG *DERES* MED FLERTALSANTECEDENT I KORPUSDK

De røde søjler er andelen af distributive sætninger i det givne datasæt. De grønne søjler er andelen af ikke-distributive (kollektive) sætninger i det givne datasæt. De blå søjler er andelen af sætninger med uklar distributivitet. De to datasæt er statistisk signifikant forskellige på denne parameter: χ^2 (df = 2) = 110,8, $p < 0,0001$.

Figur 6 viser søjlediagrammer over fordelingen af distributive og ikke-distributive sætninger i de to datasæt med flertalsantecedenter, ét sæt søjler for *s*-formerne og ét sæt søjler for *deres*. De to datasæt har

omtrent samme andel af sætninger med uklar distributivitet, nemlig omkring 25 %. Jeg havde forventet at datasættet med *s*-formerne ville have indeholdt flere distributive sætninger end datasættet med *deres*, ud fra en hypotese om at en distributiv læsning gør brugen af *s*-former med flertalsantecedent mere gangbar. Det er dog slet ikke tilfældet: *S*-forms-datasættet indeholder 36,6 % distributive sætninger, og *deres*-datasættet indeholder hele 54,3 % distributive sætninger. Det lader altså til nærmere at være det omvendte der er tilfældet, nemlig at *s*-formerne er forholdsmæssigt mere acceptable med flertalsantecedent i de *ikke-distributive sætninger*, som er næsten dobbelt så hyppige i *s*-forms-datasættet (38,3 %) som i *deres*-datasættet (19,8 %) (se de grønne søjler). Hermed peger resultaterne altså i modsatte retning af hvad Aage Hansen og Lundquist siger, og i samme retning som Diderichsens artikel, hvor han netop heller ikke fandt belæg for at *s*-formerne skulle være mere tilbøjelige til at optræde med flertalsantecedenter i distributive sætninger.

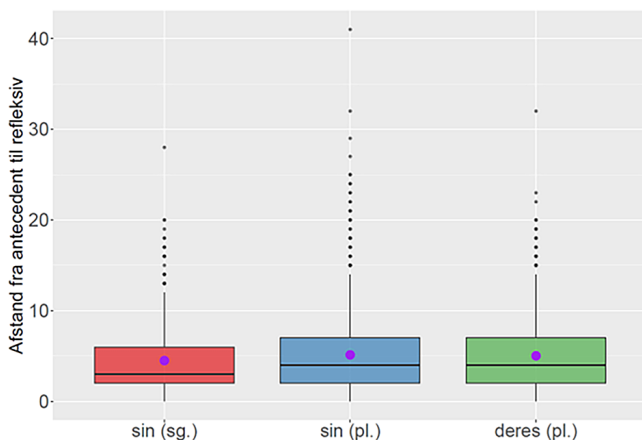
3.1.7 Afstand mellem refleksivet og antecedenten

Eksemplerne i (23) viser de to ekstremer på spektret fra meget kort afstand til meget lang afstand mellem antecedent og refleksiv.

- (23) a. I dette perspektiv fik **fagene**₁ **sin**₁ ofte uudtalte begrundelse.
 b. I det katolske land har **alle byer**₁ **sine**₁ moteller ...
 c. Han hører til blandt **de garvede dommere**₁, der har overstået tiden som førstevoterende og derfor kan nøjes med at komme i retten hver anden dag og da normalt gå klokken 14 for at passe **sine**₁ bijob.
 d. I kvartfinalen venter **de forsvarende mestre**₁, Hypo Niederösterreich, som i gruppe mod Bækkelaget fra Oslo, Krim Electa fra Ljubljana i Slovenien og Zaporoshje fra Ukraine har fejlet al modstand til side med lutter sejre i **sine**₁ fem første kampe.

Fordelingen af afstand mellem refleksiv og antecedent i de tre datasæt er visualiseret i figur 7.

FIGUR 7. LINEÆR AFSTAND MELLEM ANTECEDENT OG REFLEKSIV I SÆTNINGEN, MÅLT I ANTAL ORD

Det røde plot repræsenterer datasættet med *s*-formerne med entalsantecedenter. Det blå plot er datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedenter. Det grønne plot er datasættet med *deres* med flertalsantecedenter. Datasættene med *s*-formerne med entalsantecedenter og *s*-formerne med flertalsantecedenter er statistisk signifikant forskellige, $p = 0,013$ testet med parvise t-tests og Bonferroni-korrigeret. Alle andre sammenligninger er ikke statistisk signifikant forskellige med samme testmetode: *s*-formerne med entalsantecedenter i forhold til refleksivt *deres* har $p = 0,055$; *sin* (flertal) i forhold til refleksivt *deres* har $p = 1$.

Jeg har talt antallet af ord mellem antecedenten og refleksivet i alle sætningerne i datasættet. I (23)a er der f.eks. 0 ord mellem antecedent og refleksiv, og i (23)c er der 27 ord mellem antecedent og refleksiv. Disse data er visualiseret som boxplots¹⁴ i figur 7 for alle tre grupper af data, dvs. *s*-formerne med entalsantecedenter, *s*-formerne med flertalsantecedenter og *deres* med flertalsantecedenter. Datagrundlaget er afstanden, dvs. optællingen af antal ord mellem antecedent og refleksiv, ét tal for hver sætning i datasættene. Denne afstand varierer fra 0 til 41 ord mellem antecedent til refleksiv. De relevante tal fra figur 7 er opsummeret i tabel 1.

¹⁴ De horisontale streger i kasserne repræsenterer – fra bund til top – første kvartil (Q1, den højeste værdi af de første 25 % af datasættet, sorteret fra mindst til størst), medianen (Q2, den højeste værdi af de første 50 % af det sorterede datasæt), og tredje kvartil (Q3, den højeste værdi af de første 75 % af det sorterede datasæt). Den lille cirkel inden i kasserne viser gennemsnittet af værdierne i det givne datasæt. Den vertikale streg oven på kasserne, 'halen', viser de værdier som er højere end Q3, i en afstand der svarer til halvdelen gange afstanden mellem Q1 og Q3. Alle værdier i datasættet som er højere end 'halen' er pr. konvention en outlier, dvs. værdier som ligger meget langt væk fra størstedelen af datasættet. Disse outliers illustreres som individuelle sorte punkter. Den nederste vertikale streg repræsenterer værdierne fra 0 til Q1.

TABEL 1. NUMERISKE VÆRDIER FOR BOKSPLOTTENE I FIGUR 7

Datasæt	Min.	Q1	Q2	Gennemsnit	Q3	Maks.
Entalsantecedent <i>sin</i>	0	2	3	4,5	6	28
Flertalsantecedent <i>sin</i>	0	2	4	5,13	7	41
Flertalsantecedent <i>deres</i>	0	2	4	5,03	7	32

S-formerne med entalsantecedenter skiller sig ud fra de to andre grupper ved lavere værdier i alle målepunkter. Afstanden fra Q1 til Q2 er også lavere i denne gruppe, hvilket betyder at der er en større andel af sætninger med kort afstand mellem antecedent og reflektiv end i de to andre grupper. Det skal dog bemærkes at denne forskel mellem grupperne stadig er meget lille, nemlig et enkelt ord. I alle tre grupper er gennemsnittet højere end medianen, hvilket formentlig kommer sig af at der i alle tre grupper er eksempler der er *outliers* (9 i standardgrupperne og 15 i datasættet med *s*-former med flertalsantecedent) med værdier der ligger meget langt over resten af eksemplerne. Dette trækker gennemsnittet op, mens medianen forbliver den samme.

Arbejdshypotesen for denne faktor var at der ville være en højere andel af sætninger med stor afstand mellem antecedent og reflektiv i gruppen med *s*-former med flertalsantecedent end i de to andre grupper. Tanken er at lang afstand fra antecedent til reflektiv kunne påvirke arbejdshukommelsen tilpas meget til at man i højere grad ville bruge en alternativ reflektivform¹⁵. Denne hypotese kan overordnet set ikke understøttes af de faktiske data, da fordelingen af afstand fra antecedent til reflektiv i de tre grupper er meget ens.

Den største forskel mellem de tre datasæt ligger i at gruppen med *s*-formerne med flertalsantecedenter indeholder halvanden gang så mange outliers og større outliers end de to andre grupper. Det er dog stadig en meget lille forskel, nemlig en forskel på 6 sætninger. På alle andre parametre er de tre grupper stort set ens. Samlet set kan jeg altså ikke sige at der er større tendens til at bruge *s*-former med flertalsantecedent når afstanden mellem antecedent og reflektiv bliver større, så

15 På sproget.dk fremgår det at "[d]er er en tendens til at bruge *sin/sit/sine* i denne type sætninger, især når sætningen er lang, og der er langt mellem subjektet og henvisningen (pronomenet)" ([https://sproget.dk/typiske-problemer/hans-hendes-eller-sin/#Henvisning-til-subjekt-i-pluralis-\(flertal\)](https://sproget.dk/typiske-problemer/hans-hendes-eller-sin/#Henvisning-til-subjekt-i-pluralis-(flertal))).

afstand er *ikke* en stærk faktor i forekomsten af *s*-former med flertalsantecedent.

4 DISKUSSION OG KONKLUSION

I denne artikel har jeg beskrevet et korpusstudie som jeg har udført for at svare på nedenstående to forskningsspørgsmål:

- a. Hvor hyppigt optræder *s*-formerne med flertalsantecedent i KorpusDK?
- b. Opfører *s*-formerne med flertalsantecedent sig syntaktisk og semantisk som standardformerne, dvs. *s*-formerne med entalsantecedenter og *deres* med flertalsantecedenter?

Korpusstudiet er overvejende eksplorativt og deskriptivt af nødvendighed: Jeg har ikke kunnet finde særlig meget tidligere forskning på hvordan syntaks og semantik påvirker brugen af reflexiver med flertalsantecedent. De få undtagelser til dette (herunder Diderichsen 1939: 68, A. Hansen 1965: 115; Jensen 2009: 7; Lundquist 2014: 530) har nævnt *distributivitet*, *animathed* og *numerus* som forklarende faktorer for brugen af *s*-formerne med flertalsantecedent. Den eksplorative karakter af undersøgelsen kan betyde at jeg har overset relevante faktorer, og en faktor som jeg kunne ønske mig at inkludere i en omkodning af datasættet er antecedentens køn (både som grammatisk køn i form af fælleskøn, *en mand*, og intetkøn, *et træ*, og naturligt køn hvor f.eks. *en mand* typisk er hankøn, og *Anna* typisk er hunkøn). Dette er foranlediget af Hagedorn & Jørgensen (2009) og Jensen (2009), som begge peger på at der kan være en forbindelse mellem antecedentens naturlige køn og reflexivets form.

4.1 Hvor hyppigt optræder s-formerne med flertalsantecedent i KorpusDK?
Jeg fandt 1218 sætninger med *s*-former med flertalsantecedent i KorpusDK. Dette antal repræsenterer langt størstedelen af alle relevante eksempler i korpusset, omend jeg ikke fuldstændig kan garantere at der ikke skulle være enkelte eksempler som jeg har overset i min undersøgelse, herunder især eksempler hvor *sin* står før sin flertalsantecedent. Langt den hyppigste måde at danne en reflexiv sammenhæng mellem en fler-

talsantecedent og en possessiv i tredje person er dog stadig *deres*. *Deres* optræder 52468 gange i KorpusDK som en reflektivform med flertalsantecedent. Dermed bliver reflektivt *deres* brugt i 97,73 % af sætningerne med flertalsantecedent i KorpusDK. *Sin*, *sit* og *sine* bliver brugt i 2,27 % af tilfældene. Dette er, som man kunne forvente når man undersøger former der afviger fra standardnormen, en noget lavere andel end det som Jensen (2009: 7) fandt i en afgrænset del af talesprogskorpusset LANCHART, hvor *s*-formerne blev brugt i 7 % af de reflektive sætninger med flertalsantecedent.

4.2 Opfører *s*-formerne med flertalsantecedent sig syntaktisk og semantisk som standardformerne, *s*-formerne med entalsantecedenter og deres med flertalsantecedenter?

I denne artikel har jeg sammenlignet datasættet med de 1218 sætninger med *sin*, *sit* og *sine* med flertalsantecedent med et tilsvarende datasæt med 1152 eksempler på reflektivt *deres*. Jeg har derudover sammenlignet de to datasæt med et mindre udsnit på 495 sætninger med *s*-formerne med entalsantecedenter. Jeg har kaldt de to datasæt med *deres* med flertalsantecedenter og *s*-formerne med entalsantecedenter for *standardformerne* fordi de er langt de hyppigste, uden i øvrigt at tillægge dette nogen normativ værdi.

S-formerne med flertalsantecedent opfører sig generelt *ikke* som standardformerne i korpusset, og kan altså ikke f.eks. siges at være et tilfældigt forekommende alternativ til reflektivt *deres*. På visse parametre opfører standardformerne sig mest lig hinanden, og på visse parametre opfører *s*-formerne med flertalsantecedent sig mere som *deres* med flertalsantecedent. I det følgende opsummeres det hvordan parametrene spiller ind på hvilken reflektiv form der bruges.

I forhold til *antecedentstype*, dvs. om antecedenten er et fuldt nominal eller et pronomen, minder de to standardformer om hinanden. Omtrent to tredjedele af antecedenterne for standardformerne er fulde nominaler (hhv. 63,8 % og 71,9 %), og den sidste tredjedel er pronomener. *S*-formerne med flertalsantecedent skiller sig tydeligt ud med hele 93,3 % antecedenter som er fulde nominaler og kun 6,7 % pronominaler. Jeg vurderer at der er en sammenhæng mellem animathed (omtales mere dybdegående på næste side) og antecedentstypen, hvor

datasættet med *s*-former med flertalsantecedenter også indeholder påfaldende mange flere ikke-animate antecedenter. Disse er langt overvejende realiseret som fulde nominaler og ikke pronomener, hvilket helt klart er medvirkende til at øge andelen af ikke-pronominaler i datasættet.

Sproget.dk fremsætter en vurdering af at brugen af *s*-former med flertalsantecedenter virker mere acceptabel når reflexivobjektet også er i flertal, dvs. når reflexivet er *sine* og ikke *sin/sit*. Korpusdataene understøtter overvejende *ikke* denne beskrivelse. Sætningerne hvor *s*-formerne optræder med entalsantecedenter, har en fordeling på 80 % entalsnominaler (*sin, sit*) og 20 % flertalsnominaler (*sine*). I forhold til dette optræder *s*-formerne med flertalsantecedent relativt set oftere i flertalsnominaler: 66,3 % af *s*-formerne med flertalsantecedent er i entalsnominaler (*sin* og *sit*), og 33,7 % er i flertalsnominaler (*sine*). I hele KorpusDK er der 71 % entalsnominaler og 29 % flertalsnominaler, hvilket altså er ret tæt på fordelingen af entals- og flertalsnominaler i datasættet for *s*-formerne med flertalsantecedent. Derudover finder jeg at datasættet med reflexivt *deres* indeholder hele 42,6 % reflexivt *deres* i et flertalsnominal (f.eks. *deres børn*). På den måde er datasættet med *s*-former med flertalsantecedent på denne parameter en mellemting mellem de to standardformer. Med andre ord: Dataene fra KorpusDK viser ikke en tendens til at *s*-formen bruges relativt oftere med flertalsantecedenter når reflexivobjektet er i flertal frem for ental, i modsætning til hvad sproget.dk beskriver. Fordelingen af *s*-former i entals- og flertalsnominaler ligger ret tæt op ad fordelingen i korpusset generelt, og dermed kan man ikke sige at der er en stor effekt af reflexivkonstruktionen. Derimod kan jeg sige at der er en tendens til at *deres* bruges oftere når reflexivobjektet er i flertal.

Den næste undersøgte parameter er *sætningskompleksitet*. Både *s*-formerne med flertalsantecedent og *deres* med flertalsantecedent optræder oftere i indlejrede sætninger (30,6–35,4 %) end *s*-formerne med entalsantecedenter (19,8 %). *S*-formerne med flertalsantecedent optræder oftere i indlejrede relativsætninger end *deres* gør: Forskellen er 6,4 procentpoint, hvilket svarer til omtrent 60 % mere relativt set. Grunden til dette er formentlig at *s*-formerne optræder hyppigt i en bestemt slags partitiv (*en af dem som ...*) som slet ikke forekommer i *deres*-datasættet.

Et af de parametre hvor fordelingen af *s*-formerne med flertalsantece-

dent er mest forskellig fra standardformerne, er i forhold til antecedentens *animathed*. I datasættene med *s*-former med entalsantecedenter og med reflektivt *deres* er der omtrent 15 % ikke-animate antecedenter og 85 % animate antecedenter. Denne fordeling er helt anderledes for *s*-formerne med flertalsantecedent, da der i dette datasæt er hele 55 % ikke-animate antecedenter og kun 45 % animate antecedenter. Der er en tendens på dansk til at bruge ikke-*s*-formerne (dvs. typisk *hans*, *hendes*, *deres*) hvis antecedenten er animat, og specielt hvis den animate antecedent er naturligt kønnet som maskulin eller feminin. Ikke-animate antecedenter har ikke naturligt køn (men naturligvis grammatisk), så én hypotese kunne være at fraværet af naturligt køn kunne gøre brugen af *s*-formerne med de ikke-animate flertalsantecedenter mere oplagt når tilstedeværelsen af naturligt køn omvendt indbyder til hyppigere brug af ikke-*s*-former (Jensen 2009, Hagedorn & Jørgensen 2009). Ehlers (2024: 96–99) diskuterer den mulige sammenhæng mellem kønsspecifikation og brugen af *sin* og *sig* med flertalsantecedenter yderligere. Desværre var jeg ikke bevidst om denne mulige sammenhæng da jeg oprindeligt kodede mit data, så datasættene er ikke kodet for antecedentens naturlige køn. Indtil jeg får gjort det, må hypotesen derfor forblive uafklaret.

Flertalsantecedenterne for *s*-formerne er relativt ofte (23,6 %) sideordnede entalsled eller entalsled sideordnet med flertalsled. Dette er en langt højere andel end for datasættet med bundet *deres*, hvor 7,2 % af flertalsantecedenterne er sideordnede entalsled eller entalsled sideordnet med flertalsled. Forskellen på de to grupper ligner en performansrelateret kongruensfejl hvor et sideordnet entalsled, og altså ikke hele sideordningen, bliver opfattet som målet for kongruensen (se f.eks. en oversigt over sådanne performansrelaterede kongruensfejl i Nevins & Weisser 2019).

De to datasæt med flertalsantecedenter er også kodet for distributivitet. Hypotesen er at *s*-formerne lettere optræder med flertalsantecedent hvis denne flertalsantecedent er distributiv frem for kollektiv (ikke-distributiv). Dette er dog ikke hvad dataene faktisk viser. Distributive og ikke-distributive flertalsantecedenter er omtrent lige hyppige med *s*-formerne (36,6–38,3 %). I gruppen med *deres* med flertalsantecedent, er der en noget højere andel af distributive antecedenter (54,3 %) end ikke-distributive (19,8 %). Det lader altså til at fordelingen i KorpusDK viser det omvendte af den oprindelige hypotese: *S*-formerne optræder relativt oftere

med *ikke-distributive* flertalsantecedenter end standardformen *deres* gør.

Afsluttende fandt jeg ikke belæg for at en større afstand (målt i ord) mellem antecedent og reflektiv kunne give en højere andel af *s*-former med flertalsantecedent. De tre datasæt var påfaldende ens på dette parameter, omend datasættet med *s*-formerne med flertalsantecedent havde lidt flere *outliers*, dvs. sætninger med ekstra lang afstand fra antecedent til reflektiv.

Overordnet set finder jeg at *s*-formerne optræder relativt oftere med flertalsantecedent i de mere syntaktisk komplicerede eller markerede konstruktioner. Det er med ikke-animate antecedenter, antecedenter der er fulde nominaler frem for pronomener, og i strukturelt tungere sætninger hvor *s*-formerne er adskilt fra deres antecedent af et eller flere nulsbjekter. Måske bliver *s*-formerne brugt her i højere grad fordi kompleksiteten skaber et behov for at tydeliggøre reflektivforholdet.

Sin, *sit* og *sine* optræder 1218 gange med flertalsantecedent i KorpusDK. Dette svarer til 2,27 % af alle sætninger i KorpusDK hvor en flertalsantecedent i tredje person binder et possessivt pronomen. Bl.a. Erik Hansen (1993) foreslår at denne brug bliver hyppigere i moderne dansk, men datagrundlaget i KorpusDK har ikke kunnet støtte den antagelse. Det er heller ikke målet med denne undersøgelse, og KorpusDK er heller ikke et ideelt datagrundlag for den slags forskningsspørgsmål. Det kunne til gengæld være interessant at undersøge forekomsten af *s*-formerne med flertalsantecedent i mindre formelle korpusser som LANCHART (specielt i de data som ligger senere end Torben Juel Jensens undersøgelse fra 2009) og Hestenettet-delen af Danish Gigaword Corpus. Jeg kan dog helt overordnet konkludere at *s*-formerne med flertalsantecedent på flere både syntaktiske og semantiske parametre er en systematisk forekommende variant til *deres* som ikke bør reduceres til en kongruensfejl.

TAKSIGELSER

En stor tak til Sten Vikner, Ken Ramshøj Christensen, Anne Mette Nyvad, Henrik Jørgensen, redaktørerne på NyS (og specielt til Michael Nguyen for at sætte gang i artiklen her!) og den anonyme bedømmer for god faglig sparring og finpudsning af både data og tekst. En meget stor tak til Jørg Asmussen og Søren Feodor Nielsen for den indledende hjælp med det tekniske i tusindvis af tekstfiler og udfordringen med at trække gode data ud af dem.

Katrine Rosendal Ehlers, studielektor
Afdeling for Engelsk, Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus
Universitet
karo@cc.au.dk

LITTERATUR

- Bibelen* i autoriseret oversættelse. 1992. København: Det Danske Bibelselskab.
- Chomsky, N. 1981. *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris. DOI: 10.1515/9783110884166.
- Chr. III's Bibel fra Tekster fra Danmarks middelalder og renaissance 1100-1550*, <https://tekstnet.dk/> (tilgået 16. december 2019).
- Diderichsen, P. 1939. Om Pronomenerne *sig* og *sin*. *Acta philologica Scandinavica* 13. 1–95.
- Ehlers, K.R. 2024. *Number-sensitive reflexive pronouns in Danish: Optionality, microvariation, and cyclic change*. Ph.d.-afhandling. Aarhus Universitet.
- Ehlers, K.R. 2020. *Sin* og *sig* med flertalsantecedent fra runesten til LANCHART. *Danske Studier*. 48–84. DOI: 10.7146/danskstudier.vi.128795.
- Ehlers, K.R. & S. Vikner. 2017. De to slags betingelser i det danske refleksivsystem – hvorfor det er svært både *at skælde sig ud* og *at skille sig selv ud*. I.S. Hansen, T.T. Hougaard & K.T. Petersen. 16. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog (MUDS 16)*, 91–120. Aarhus: Aarhus Universitet.
- Falk, A. & H. Torp. 1900. *Dansk-norskens syntax i historisk fremstilling*. Kristiania: Aschehoug.
- Hansen, A. 1965. *Vort vanskelige sprog*, 2. udg. København: Grafisk forlag.
- Hansen, E. 1993. *Rigtigt dansk*. København: Hans Reitzel.
- Hagedorn, K.T. & H. Jørgensen. 2009. The status of the pronoun *sin* in Western Jutland. Manuskript. Aarhus Universitet.
- Jensen, T.J. 2009. Refleksivt anvendte pronomener i moderne dansk. *Ny Forskning i Grammatik* 16. 131–51. DOI: 10.7146/nfg.v17i16.23735.
- Larivée, P. & A. Kallel. 2020. The empirical reality of bridging contexts: strong polarity contexts as the transition between NPIs and n-Words. *Journal of Historical Linguistics* 10(3). 427–51. DOI: 10.1075/jhl.00010.lar.
- Lundquist, B. 2014. Number sensitive anaphors and short distance pronouns. *Nordic Atlas of Language Structures Journal* 1 (1). DOI: 10.5617/nals.5423.

- Lødrup, H. 2009. Animacy and long distance binding in Norwegian. *Nordic Journal of Linguistics* 32(1): 111–36. DOI: 10.1017/S0332586509002054.
- Mikkelsen, K. 1911. *Dansk ordføjningslære med sproghistoriske tillæg: Håndbog for viderekomne og lærere*. København: Lehmann & Stage.
- Miltersen, E. H. (2018). De, den, hen, and the rest: A pilot study of the use of gender-neutral and nonbinary/genderqueer pronouns in Danish. *Journal of Language Works – Sprogvidenskabeligt Studentertidsskrift* 3(1): 31–42. <https://tidsskrift.dk/lwo/article/view/107538>.
- Nevins, A. & P. Weisser. 2019. Closest conjunct agreement. *Annual Review of Linguistics* 5. 219–241. DOI: 10.1146/annurev-linguistics-011718-012708.
- Nguyen, M. 2024. Var det sin eller hans kone Jens kyssede? Refleksiv reference i sætningskløvning og pseudokløvning. *Ny Forskning i Grammatik* 31: 108–125. DOI: 10.7146/nfg.v1i31.145296.
- Python Software Foundation. 2016. *Python* (3.5.2). <https://www.python.org/downloads/release/python-352/>.
- R Core Team. 2021. *R: A language and environment for statistical computing*. Vienna, Austria: R Foundation for Statistical Computing. <https://www.R-project.org>.
- Rask, R. 1820. “Den danske Grammatiks Endelser og Former af det islandske Sprog forklarede. Et Forsøg af Prof. R. Rask.” *Det Skandinaviske Litteraturselskabs Skrifter* 17. 75–150.
- Reuland, E. & P. Zubkov. 2022. Agreeing to bind: the case of Russian. *Glossa: a journal of general linguistics* 7(1). 1–32. DOI: 10.16995/glossa.5730.
- Vikner, S. 1991. Relative der and other C0 elements in Danish. *Lingua* 84 (2–3): 109–136. DOI: 10.1016/0024-3841(91)90067-F.
- Vikner, S. 1999. Ledstillingen i dansk og government & binding. Per Anker Jensen & Peter Skadhauge (red.), *Sætningsskemaet i generativ lingvistik*. Kolding: Institut for Erhvervssproglig Informatik og Kommunikation, Syddansk Universitet. 83–110. <https://tildeweb.au.dk/au132769/papers/vikn99a.pdf>.
- Vikner, S. & K.R. Ehlers. 2017. *Sin, hendes* og KorpusDK. *Ny forskning i grammatik* 24. 175–194. DOI:10.7146/nfg.v25i24.97252.
- Tang, C. J. 1989. Chinese reflexives. *Natural Language Linguistic Theory* 7(1): 93–121. DOI: 10.1007/BF00141348.